

TRE SKYDDSVÄRDA SKOGSOMRÅDEN I LJUSNARSBERGS KOMMUN

*Kartläggning & Inventering av Signal- och rödlistade arter
samt förslag på avgränsningar*

På uppdrag av Länsstyrelsen i Örebro Län (Naturenheten)

Kjell Store

1996

Länsstyrelsen
Örebro län

Publikation nr 1996:17

© Omslagsbild: Kjell Store.

Månghundraåriga tallar vid Salboknös

Övriga bilder:

Alla bilder i denna stencil är lagna av författaren. ©.

Dessa bilder ingår, tillsammans med andra, i

Ljusnarsbergs kommuns naturdatabank som

finns hos Miljö- och Hälso- och Vårdsektionen.

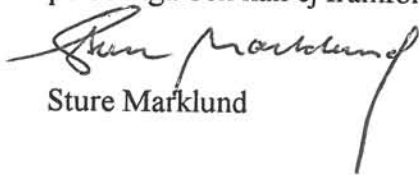
Bildbearbetning Fredrik Forsberg, Ljusnarsbergs kommun

FÖRORD

Denna inventering syftar till att dokumentera nyckelbiotopsvärden knutna till tre ur naturvårdssynpunkt särskilt skyddsvärda skogsområden i Ljusnarsbergs kommun. Nyckelbiotoper utgörs av skogar med lång kontinuitet där man finner, eller har stark förväntan att finna, sällsynta arter som i övrigt trängts tillbaka av det moderna skogsbruket. Inventeringen kommer att ligga till grund för länsstyrelsens prioriteringar i arbetet med säkerställande av skogsmiljöer med rik biologisk mångfald.

Inventeringen har utförts av Kjell Store under sommaren 1996.

Åsikter och rekommendationer som framförs i inventeringsrapporten är författarens personliga och kan ej framföras som bevis på länsstyrelsens ställningstagande.

Sture Marklund

Innehållsförteckning

	sida
1. Uppdrag, bakgrund och syfte	4
2. Inventeringens uppläggning, begränsning och omfattning	4
3. Teckenförklaringar till områdesbeskrivningarna	4
Salboknösområdet	6
Delområdesbeskrivningar	8
1. Björndalen och skogen däromkring	8
2. Skogen väster och öster om blockbranten	9
3. Gransumpskogen söder om blockbranten	10
4. Barrnatureskogen på knösens övre NV sluttning	11
5. Skogen på knösens topp	11
6. Blockbranten och stupet vid Salboknös	12
7. Tallmyr och bäck vid Dammkärren	13
8. Barrskog på Salboknös NV sluttning	14
9. Ungskogsområde	14
10. Ungskogsområde med inslag av äldre bestånd	14
Sammanfattning	14
Rödlistade arter noterade vid Salboområdet fram till 1996-09	15
Getryggsområdet	16
Delområdesbeskrivningar	16
1. Getryggsravinen	17
2. Vitmosstjärnen	18
Sammanfattning	20
Rödlistade arter noterade vid Getryggsområdet fram till 1996-09	21
Djupdalshöjden	22
Sammanfattning	26
Rödlistade arter noterade vid Djupdalshöjden fram till 1996-09	26
Litteraturförteckning	27
Bilagor (kartor)	29

1. Uppdraget, bakgrund och syfte

På uppdrag av Länsstyrelsen har jag under fem dagar försökt att göra en sammanställning av tre mycket skyddsvärda områden i Ljusnarsbergs kommun. Från början var det tänkt att ett fjärde objekt skulle vara med (Jämmerdal vid Östra skogen) men p.g.a. tidsbrist hann jag ej med detta område i år. De tre objekten är alla belägna i Ljusnarsbergs kommun, två i den södra halvan och ett i norr. Alla tre områden är barrskogsområden av olika typ och karaktär, gemensamt för dem är att de hyser en stor mängd rödlistade arter och s.k signalarter, samt att de är rester av ett idag allt mer försvinnande och ursprungligt skogslandskap i Bergslagen.

De tre områdena är alla kända sedan tidigare, men p.g. av de nya värderingar som idag används för att prioritera skydd av skog behövdes en uppgradering av tidigare kunskaper. Syftet med inventeringarna har varit att förbereda samt öka kännedomen om objekten inför eventuella framtida reservatsbildningar.

2. Inventeringens uppläggning, begränsning och omfattning

Inventeringsmetodiken följer i stort sett de av Skogsstyrelsen använda nyckelbiotopsinventeringarna. Den största skillnaden är att de blanketter och tekniska termerna som SVS använder inte har brukats i denna inventering. Grundmomenten och tillvägagångssätt är dock de samma. Området sökes därmed igenom på jakt efter biotoper med olika nyckelelement och nyckelsubstrat och de till dessa knutna arter, sk signalarter. Om tillräckligt många av dessa noteras i ett område/biotop avgränsas densamma och de omgivningar där dessa element finns.

I dessa inventeringar har dock en del kulturskog, hyggen och ungsogar även tagits med innanför de föreslagna gränserna, detta p.g.a. att ett enklare avgränsningsarbete vid ett eventuellt reservatsförfarande skall kunna göras. De bitar av ovan nämnda karaktär som innefattas i de beskrivna områdena är dock av ringa storlek jämfört med den naturskog/naturskogsartad skog som tagits med. Inventeringarnas omfattning har i de följande fallen begränsats avsevärt då alldeles för kort tid fanns till förfogande för att kunna göra en fullständig eftersökning och artbestämning av signalarter. Detta är mest märkbart i området Djupdalshöjden där områdets storlek och tillgången på nyckelsubstrat är så omfattande att en hel månads arbete skulle gå åt endast till detta område utan problem. En kompromiss gjordes därmed och de tidigare fynden (1995) fick ligga till grund för denna sammanställning. En halv fältdag i området gjordes dock under 1996, och under denna gjordes flera nyfynd av rödlistade arter.

3. Teckenförklaring till områdesbeskrivningarna

I följande beskrivningar har en blandning av Skogsstyrelsens, ArtDatabanken och egna parametrar använts. För att ge en snabb inblick i vilken biotoptyp den beskrivna är finns i början en sammanfattande inledning som anger beståndet/biotopens typ, areal, ålder och övre ålder (anger åldern på de äldsta träden i ett bestånd då dessa inte utgör huvudåldersklass). Vidare finns till de flesta beskrivningarna en signalartstabell där de olika noterade signal- och rödlistade arterna i ett bestånd finns med. I denna tabell anges arterna med följande beskrivning:

Tabellen:

- Vetenskapligt namn	=	artens "latinska" namn
- Svenskt namn		
- Frekvens (Fkv)	=	fältmässigt (hoftat) bedömt antal eller fynd
- Signalartsvärde (Sign.v)	=	anger artens användbarhetsvärde enligt SKS (region D)
- Hotkategori (Hotk.)	=	anger artens hotstatus enligt ArtDatabanken.

Signalartsvärdena¹

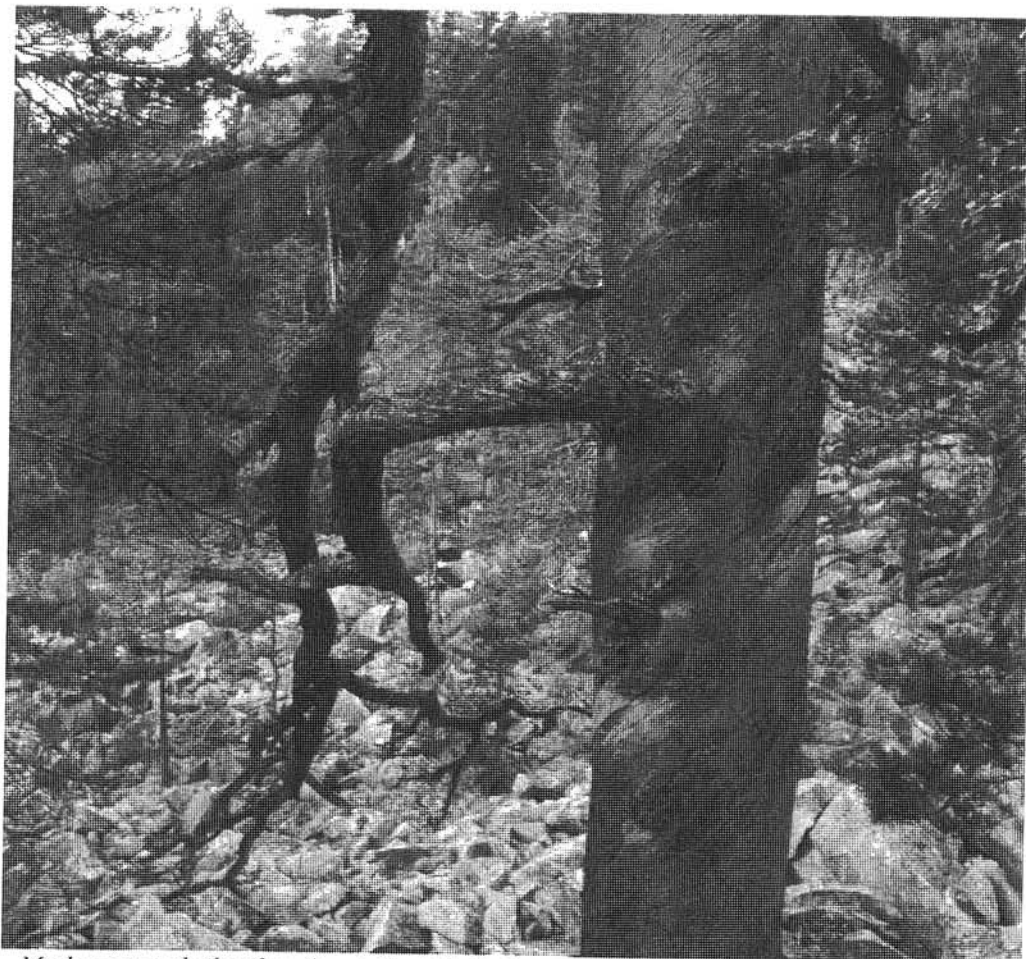
- 3 = mycket bra signalart, mycket högt indikatorvärde
- 2 = bra signalart, högt indikatorvärde
- 1 = mindre bra signalart, visst indikatorvärde
- (-) = lokalt uppskattat signalartsvärde

Frekvens:

- 0 = ej bedömd
- 1 = enstaka, sparsam
- 2 = tämligen allmän
- 3 = allmän, riklig
- 9 = spår, läte

Hotkategori:

- 0 = försvunna
- 1 = akut hotade
- 2 = sårbara
- 3 = sällsynta
- 4 = hänsynskrävande

Mycket gammal silverfura (torrtall) vid Salboknös. I bakgrunden syns den stora blockbranten.

¹ Dessa bör tas med en nypa salt, då flera arter lokalt kan ha ett annat värde än det angivna. I denna inventering har vissa arter fått ett lokalt signalartsvärde inom (parantes).

Salboknösområdet

Typ: **Urskogsartad barrskog, barrnaturskog, mosse samt berg & blockområde.** (ungskog och gallrad skog förekommer även inom det avgränsade området)

Areal: **ca 93 ha**

Ålder: **0 - 550 år**

Inledning

Under två dagar i augusti 1996 genomförde jag en översiktlig naturvärdesinventering av Salboknös och omgivningarna söder därom. Syftet med inventeringen var att lokalisera och märka ut de rödlistade arterna i området samt att göra en preliminär avgränsning för ett eventuellt framtida reservat i området. Då de omgivande skogarna idag är väldigt varierade i fråga om ålder och kontinuitet, gjordes en avgränsning där även vissa ungsogor och medelålders kulturbåverkade skogsbestånd även ingår, detta för att få ett någotsånär homogent avgränsat område där skogen i framtiden kan utvecklas fritt och så småningom gå in i en naturskogsfas tillsammans med de bestånd som redan idag är av denna kvalitet.

Den centrala delen av området utgörs av den stora blockbranten och den sumpskog och myr som sträcker sig söderut ifrån knösen. I söder avslutas området med Dammkärren och den gammelbarrskog som sluttar ner emot dessa. Denna skog är dock påverkad av kolvedhuggning och i senare tider undervegetationsröjningar, men har trots detta fortfarande en hög frekvens av död ved i form av gran och tallågor. Toppen och NV,N sluttningarna av Salboknös utgörs till största delen av gammelbarrskog, bitvis av naturskogskvalité då ffa i S branten V om blockrasen, samt på ovansidan av knösen.

Tidigare inventeringar, värderingar

Salboknös finns tidigare beskrivet i Länsstyrelsens naturvårdsöversikt över Ljusnarsbergs kommun (Ursberg. K. 1976). Här omtalas dock endast berget som en utsiktspunkt och kalavverkningen av norrsluttningen anses som positiv för utsikten. Området klassificerades i klass tre = högt skyddsvärde inom kommunen. En nyckelbiotopsinventering gjordes i området 1992 (Kling. J) i skogsvårdsstyrelsens regi, vid denna medverkade även undertecknad. Utöver dessa undersökningar finns även en mindre beståndsbeskrivning av blockbranten och de omgivande skogsbestånden (För. P. 1993).

Översiktlig beskrivning av Salboknösområdet

Knösen

Berget Salboknös är 305 m högt och ligger strax söder om landsvägen mellan Kopparberg och Hällefors ca 4 km söderut från Stjärnfors. Huvudsaklig bergart är granit och på flera ställen finns urberget i dagen. Skogstypen utgörs av omväxlande barrskogsbestånd av tall och gran med enstaka inslag av lövträd som björk, asp och sälg.

Skogen på berget och i dess sydväst- och sydsluttning består omväxlande av naturskogskvalité men överallt finns spår av gamla tiders kulturbåverkan. I det enorma blockområdet finns fläckar av mindre tallgrupper som kan betecknas som urskog; här har förmodligen aldrig någon yxa eller såg varit framme. Dimensionsåverknings har dock ågt rum i anslutning till blockområdet. I hela området runt berget, förutom i gransumpskogen S om blockbranten,

finns spår efter en eller flera skogsbränder; dessa gör sig synliga genom en kontinuerlig spridning av gamla tallbrandstubbar.

Björndalen & kärren

I områdets södra del, från sumpskogen och fram till Dammkärren, finns en större och till stora delar med martall igenvuxen mosse. Söder om Dammkärren rinner en skogsbäck ner genom en mindre dalsänka för att efter denna fortsätta ut i kärret. Denna dal kallas av ortsbefolkningen för *Björndalen* p.g.a. att den sista björnen som sköts i området föll i denna dalsänka. Detta skedde enligt uppgift under tidigt 1900-tal (Grund. G. 1996).

Skogen i denna del utgörs av omväxlande högre granskog/barrskog och i sluttningens övre delar av en hållmarkstallskog. I den sistnämnda noterades ett enormt stort bestånd av plattlummer. Större delen av den skog som finns i denna norrsluttning är i forna dagar kolvedshuggen och i modern tid undervegetationsröjd, men en stor del död ved finns trots detta kvar idag och den bitvis mkt gamla skogen (150 årig gran borrades intill bäcken) är mycket värdefull ur biologisk synpunkt p.g.a. sitt läge (norrsluttning mot myr och kärr).

Djurlivet

Salboknös med omgivning var förr ett känt tillhåll för några av våra stora rovdjur och rovfåglar. Så är fallet även idag, men genom att omgivande skogar i stor utsträckning blivit avverkade har livsmiljöerna reducerats och därmed är troligtvis faunan i området mer känslig för störningar. Tidigare har skog avverkats både på bergsbranterna och fram mot det stora blockområdet, några av dessa avverkningar är heller ej så gamla. Det är därför enligt min mening mycket viktigt att området vid ett eventuellt skydd utvidgas så mycket som möjligt för att det framtida skyddet verkligen skall vara funktionellt för både flora och fauna.

Vid inventeringstillfället kunde jag även konstatera att det på de sista åren blivit upptrampat ett par stigar fram till blockbranten. Dessa leder ut i blockområdet och verkar vara väl använda, vilket har resulterat i ett redan mkt tydligt slitage på både rötter av träd intill stigen och moss/lavfloran på de stora blocken, här är det bra om de redan upptrampade stigarna även används vid kommande besök. Då berguven häckar i området torde även besök under fel årstid, eller allt för ofta, vara mycket negativt för denna störningskänsliga art. Vid besök i området bör helst detta ske i grupp tillsammans med de som känner till området.

*Utsikt åt syd-
väst från
blockbranten
vid Salboknös.*

Delområdesbeskrivningar

1. Björndalen och skogen däromkring

Typ: Skogsbäck, barrskog i nordläge samt hållmarkstallskog
Ålder: ca 130 år
Ö. Ålder: 150 år (gran)

Gammal barrskog, varierande med dominans av gran eller tall. Skogen är plockhuggen i forna tider och vid skogskanten mot Dammkärren finns kvarlämningar efter en kolarkoja med tillhörande kolbotten. Bottenskiktet i skogen varierar mellan blåbärsris eller mossor, uppe på sluttningens krön övergår dock skogen till en mera talldominerad och flerskiktad barrskog med växelvis mossor och renlavar i bottenskiktet. Tillgången på död ved är relativt god och bitvis finns rikligt av barrlågor i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Vid bäcken i Björndalen finns även ett sporadiskt inslag av löv, då ffa klibbal och kläna björkar; här är även örtvegetationen frodig. Mer eller mindre hela området är undervegetationsröjt för flera år sedan. Trots detta och den tidigare kolvedhuggningen tycks dock en viss lågakontinuitet förekomma i beståndet. Spår av tretåig hackspett finns även.

Trots den påverkan som finns i området håller beståndet höga naturvärden ffa genom åldern och tillgången på död ved. Biotopen ligger även i norrsluttning, samt gränsar mot myren och bäcken, vilket borgar för ett gynnsamt klimat för kryptogamer p.g.a. en högre luftfuktighet. Detta syns även då de få garnlavarna som finns på grankvistar i biotopen är mycket tjocka och kraftiga (ett ex mättes till 55 cm på längden). Då området även ligger i anslutning till Salboknös är förstås skyddsvärdet bara genom detta faktum högt. Den avgränsade biotopen eller mer, föreslås att ingå i ett eventuellt naturreservat.

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Phellinus ferrugineofuscus	ullticka	rr	3	4	i skogen S Dammkärret.
Phellinus viticol	vedticka	ma	2(1)	-	fläckvis rikligt på granlågor

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	ma	3	-	spridd på grankvistar & tallstamm
Bryoria furcellata	nästlav	a	2	-	spridd på grankvist & tallstam
Lecanactis abietina	gammelgranslav	ma	1(3)	-	sporadiskt & rikligt på granbas

Kärlväxter

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Lycopodium complanatum	plattlumner	ma	2	-	på toppen av berget SÖ Dammkärren (mkt stort bestånd, ca 6 kvm)
Pyrola chlorantha	grönpyrola	r	2	-	vid bäcken i björndalen

2. Skogen väster och öster om blockbranten

Typ: Barrnaturskog
Ålder: 100 - 230 år
Ö. Ålder: 400+

Den ovanliga gräddticken finns i omr 2.

Olikåldrig barrnaturskog, mot blockområdet med enstaka inslag av uråldriga tallar, både levande och döda. I båda bestånden finns spår av skogsbrand och dimensionsavverkningar. Tillgången på död ved är god och lågor i olika nedbrytningsstadier och dimensioner finns spridda i hela området. Bitvis är terrängen blockig, och i den västra skogen finns ett par mindre rasbranter. Enstaka inslag av lövträd finns, vanligtvis björk men även enstaka aspar och sälgar.

Skogstypen i delområdet varierar både i åldersklasserna och trädslagsblandning, barrskog är dock överallt dominerande med ibland gran som huvudträdsdrag och ibland tall. I området och i dess närhet finns vissa år häckande berguv. Denna del av Salboområdet hör till kärnområdet i vilket det fortfarande råder en prägel av orördhet. Skogsmiljöns känslighet p.g.a. häckande rovfåglar mm gör att denna del förslagsvis bör beläggas med besöksförbud under viss tid av året. I skogen väster om branten finns även några av de rödlistade kryptogamerna som upphittades, bl. a. gräddticka och aspgelélav.

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Perennoporia subacida	gräddticka	rr	3	2	mkt rikligt på en granklaga i mittersta delen av västbranten
Phellinus viticola	vedticka	ma	2(1)	-	fläckvis på tall & granklåg

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	ma	3	-	spridd på grankvistar & tallstamm
Bryoria furcellata	nästlav	a	2	-	spridd på grankvist & tallstam
Bryoria nadvornikiana	violettblå tagellav	rr	3	4	ett ex på gran intill blockomr. i S.
Collema subnigrescens	aspgelélav	rr	3	4	rikligt på en asp i NV mot blockområdet
Collema spp	gelélav	rr	3	?	tillsammans med ovanstående art.
Icmadophila ericetorum	vitmosslav	ma	2	-	på gamla tallågor i gränsen mot blockbranten
Lecanactis abietina	gammelgranslav	r	1(3)	-	på ett par granar
Lobaria pulmonaria	lunglav	rr	3	-	på en levande högstubbe av säl i nedre SV hörnet mot blockbranten
Nephroma parile	bårdlav	rr	3	-	på ett par sälgar & en asp

Fauna

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk
Aegolius funereus	pärluggla	häckning förekommer	-	-
Bubo bubo	berguv	häckar i området	3	2

Dryocopus martius	spillkråka	häckar i området	3	4
Glaucidium passerinum	sparvuggla	häckning förekommer	-	-
Lynx lynx	lodjur	tillhåll, eventuellt yngelplats	3	2
Pandion haliaetus	fiskgjuse	häckningsplats i området	?	4
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	hackringar & ses ofta i området	3	4
Tetrao urogallus	tjäder	spillning	3	4

3. Gransumpskogen söder om rasbranten

Typ: Gransumpskog (naturskog)

Ålder: ej uppmätt

Ö.Ålder: ca 170 - 200 år

Strax söder om blockbranten ligger en mindre gransumpskog som i söder övergår i en tallmyr. Tillgången på död ved är god, här finns både stående döda träd (torrträd) och liggande döda träd i olika dimensioner och nedbrytningsfaser. Flera av de omkullfallna lågorna ligger även djupt nedsjunkna i en bädd av vitmossa och är extremt fukttungda även mitt i sommaren. I området har tretåig hackspett ett av sina favorittillhåll och syns vanligtvis i denna del av Salboknösområdet. Ingen skogsdikning har förekommit i delområdet, i sydväst angränsas sumpskogen av en yngre och gallrad tallskog, och i väster av en tät ogallrad granskog. Även denna del ligger i kärnan av Salboknösområdet och bör ha samma tillgänglighetsinskränkningar som föregående delområde.

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Tyromyces mollis	kött-ticka	r		3 -	på en granlåga
Phellinus viticola	vedticka	ma	2(1)	-	fläckvis på granlågor

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	r	3	-	på ett par granar & en tallstamm
Bryoria furcellata	nästlav	ma	2	-	spridd på grankvist
Lecanactis abietina	gammelgranslav	r	1(3)	-	på ett par granar

Kärlväxter

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Goodyera repens	knärot	rr		2 -	en mindre grupp i mittersta delen av omr.

Fauna

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk
Bubo bubo	berguv	spår av slaktreser	3	2
Dryocopus martius	spillkråka	spår av födosök	3	4
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	hackringar & ses ofta i området	3	4

4. Barrnatskogen på knösens övre NV sluttning

Typ: Gles naturskogsartad barrskog
Ålder: ca 110 år (gran & tall)
Ö.Ålder: 147 år (gran)

Barrnatskog med inslag av enstaka lövträd. Nästan hela delområdet är NV eller V - vänt. Marken är täckt av växelvis mossor och blåbärsris och ett par mindre sänkor i östvästlig riktning finns i området. Tillgången på död ved är mycket god och lågor samt stående döda träd finns i hela området, i norra delen finns en granhögstubbe i vilken ett under sommaren använt bohål kunde noteras.

Fläckvis i ffa norra delen finns rikligt av hänglavar (Usnea & Bryoria spp) i ett par granar. Spår av kolvedhuggning finns och i NV syns spår efter en kolbotten.

Viltstig på Knösens NV-sluttning.

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Antrodia albobrunnea	fläckporing	rr	3	4	ett fynd i detta område av Kling. J. 94.
Phellinus viticola	vedticka	ta	2(1)	-	fläckvis på granlågor

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	r	3	-	enstaka spridd på grankvistar & tallstam
Bryoria furcellata	nästlav	ma	2	-	spridd på grankvist & tallstam

5. Skogen på knösens topp

Typ: Naturskogsartad barrskog & hållmarkstallskog
Ålder: 130 - 200 år
Ö.Ålder: ej uppmätt

Skogen på toppen av Salboknös utgörs till hälften av hållmarkstallskog i vilken urberget går i dagen på flera ställen. Runt om denna hållmarksskog ligger mindre sänkor med stråk av gran-skog, senvuxen och gammal. Flera av träden i delområdet är mycket gamla och vissa av tallarna som står i S branten är troligtvis mycket äldre än de övriga tallarna som står uppe på berget. I områdets södra och västra del har man en utmärkt utsikt, österut utbreder sig ett hygge och i NÖ en tallungskog, utsikten åt dessa håll är även bra.

De enda signalarter som noterades i detta delområde var vedticka, *Phellinus viticola*, som förekommer på flera granolågor, samt garnlav, *Alectoria sarmentosa*, som finns i enstaka exemplar spridd i granbestånden.

Utsikt åt sydöst från toppen av Salboknös

6. Blockbranten och stupet vid Salboknös

Typ: Blockområde med enstaka tallgrupper
Ålder: 0 - 550 år (Erik Hedberg muntl.)
Ö.Ålder: 550 år (tall). (Erik Hedberg muntl.)

Kärnområdet vid Salboknös utgörs av ett ca 40 m högt stup åt söder och nedanför detta ett ca 1,7 ha stort dalformat blockområde. I det stora blockområdet finns ett par småöar av skog, bestående av urgamla tallar, både levande och döda, växande på en bädd av mossor och lavar.

Runtom blockdalens kanter växer även dessa uråldriga tallar men här även tillsammans med gran. I norra änden av blockdalen tronar Salboknös sydstup upp. Området är häpnadsväckande och något liknande torde inte finnas i länet, miljön utgör även en tillflyktsort för de större rovdjuren (lo och varg). samt rovfåglar (berguv, kungsörn, fiskljuse), av vilka den förstnämnda stundom häckar i området. Även lon uppges ha haft blockområdet som yngelplats. Blocken är i söder (mot gransumpskogen) täckta av en rik moss- och lavbädd. Denna är mycket känslig för slitage och försvinner lätt om man går ovanpå stenarna. I samband med besök i området bör en stor försiktighet tas då det är lätt att snava/halka på de stora blocken. Skrymslen som når flera meter ner finns mellan blocken; i dessa tycks vatten finnas även under högsommaren. Avslutningsvis bör återigen sägas att detta område bör besökas med stor försiktighet mellan januari och mitten av juni, då berguven kan vara extremt känslig för störningar under denna period.

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Inonotus rheades	rävticka	r	2	-	på asp i övre delen av rasbranten
Phellinus pini	tallticka	r	3	-	På två tallar i blockbrantenS övre del
Phellinus viticola	vedticka	ta	2(1)	-	på urgamla torra tallågor uppe i blockbranten

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	rr	3	-	på tallstam, mkt sparsamt
Bryoria furcellata	nästlav	a	2	-	spridd på tall & grankvist även på sten
Icmadophila ericetorum	vitmosslav	r	2	-	på grova tallågor i blockrasets Ö-brant
Lecanactis abietina	gammelgranslav	ma	1(3)	-	sporadiskt på granbas i skogen runt blockraset
Lobaria pulmonaria	lunglav	rr	3	-	på en sälj i nedre delen av sydöstbranten mot blockraset
Nephroma parile	bårdlav	r	3	-	på samma sälj som ovan

Fauna

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk
Aegolius funereus	pärluggla	häckning förekommer	-	-
Bubo bubo	berguv	häckning förekommer	3	2
Dryocopus martius	spillkråka	häckning förekommer & vistas ofta här	3	4
Glaucidium passerinum	sparvuggla	häckning förekommer	-	-
Lynx lynx	lodjur	tillhåll, eventuellt yngelplats	3	2
Pandion haliaetus	fiskgjuse	häckning förekommer	?	4
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	ses ofta i och i anslutning till området	3	4

7. Tallmyr och bäck vid Dammkärren

Söder om gransumpskogen ligger en långsträckt, till stora delar igenvuxen, mosse och myr. I norr är mossen bevuxen med tall, klena sådana, men gamla och flera döda s.k. torrtallar. I markskiktet växer skvattram och ljung samt enstaka tuvor med blåbär och lingonris, i botten-skiktet dominerar vitmossan. Söderut genom mossen finns några mer tätta tallgrupper med inslag av mycket gamla och senvuxna granar i. Denna södra del av mossen blir allt mera lik ett kärr och bitvis går det ej att gå över denna.

Längst ned i södra änden rinner Salbobäcken genom myren. I denna finns spår efter en gammal hytta (norr om det avgränsade omr) och i sydöst har en konstgjord kanal (från Märtrtjärn och ner mot Dammkärren) funnits. Spår efter den gamla dammen finns fortfarande kvar i Dammkärrets nordvästra del, (där Salbobäcken rinner in i det avgränsade området). Salbobäcken är idag bitvis uppdämd av bäver. (G. Grund. muntl. 1996). Spår av skogsbrand är tydliga i den tallbevuxna delen av mossen och vissa träd har även avverkats här och var. En jämn frekvens av hänglavar finns överallt på träden ffa nästlav och grå tagellav, men även enstaka skägglavar och garnlav. Lavfloran är mycket rik på tallstammarna, men inga signalarter

bland dessa blad- och busklavar noterades. I bäcken håller bävern till och längre upp har den även gjort en stor fördämning.

8. Barrskogen på Salboknös NV sluttning

Den norra delen av Salboknös består till största delen av ungskogsfall, men en kil med äldre skog (50 - 130 år) finns kvar på den västra sidan av norrsluttningen. Bitvis är denna "gallringsskog" mycket tät och ett frodigt vitmossetäcke finns på marken. Redan nu har vissa av de mer allmänna hänglavarna börjat att återkolonisera denna skog och flera stora exemplar av grå tagellav noterades på grankvistar i området. Delområdet är av varierande kvalitet med tanke på naturskogsförhållanden, men i stort är området ej gallrat ännu, vilket innebär att en relativt hög andel död ved redan har bildats genom självgallring. Område 8 kan därför ses som en förstärkningsbiotop mot den äldre skogen på Knösens övre norr och västsluttning.

9. Ungskogsområde

Skogen i detta delområde utgörs av gallrad gran och tallskog i sydvästsluttning, samt i de mittersta delarna ett ungskogsfall där tall är det dominerande trädslaget. I områdets östra hörn står dock en något tätare och ogallrad barrskog. Hela denna del bör lämnas som ett förstärkningsområde mot barrnaturskogen och blockbranten, en tät och ogallrad skog är att föredra i denna del i framtiden. Delområdets västra kant utgörs av skogsbilvägen.

10. Ungskogsområde med inslag av äldre bestånd

Ytterligare ett förstärkningsområde, men i detta finns även inslag av betydligt äldre skog än i det föregående. Bör lämnas orört för fri utveckling i anslutning till mossen och blockbranten.

Sammanfattning

Salboknös med omgivning är troligtvis ett av de mest säregna och intressanta områdena i länet med tanke på djurliv, flora och topografi. Runt om berget finns flera olika typer av skogsmiljöer representerade i en av naturen grovt tillyxad terräng. De stora blocken i bergets famn tillsammans med den tvärstupande sydbranten är mycket respektingivande och när man vet om att området dessutom är hemvist och tillflyktsort för flera av de känsliga rovdjuren i vår fauna gör detta faktum att områdets status tveklöst är bland de högsta tänkbara.

Nackdelarna i området är förstås den utsatthet som det har, här är det mycket lätt att ta sig fram till blockbranten vilken tid som helst på året, vilket kan innebära att den fauna som finns i området försvinner. De avverkningar som gjorts inpå berget under 1980-talet och tidigare har tyvärr inkräktat på områdets prägel, detta inte minst genom de kanteffekter som uppstått i de bestånd som gränsar mot hyggen och ungskogar. Detta begränsar i någon mån naturvärdena i de avsnitt som utsatts för det, men här finns trots allt stora möjligheter att återskapa de föredetta naturskogarna genom att t. ex lämna de nuvarande ungskogarna och gallringsbestånden runt berget för fri utveckling.

Avslutningsvis är min uppfattning att Salboknös med omgivning hör till ett av de områden i vårt län, och inom Ljusnarsbergs kommun, som är helt självklart som ett reservatsobjekt, med reservation för mindre ändringar i avgränsningen av området.

Rödlistade arter noterade vid Salboområdet fram till 1996-09

Svampar

<i>Antrodia albobrunnea</i>	fläckporing	Hk 4
<i>Perenneporia subacida</i>	gräddticka	Hk 2
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	ullticka	Hk 4

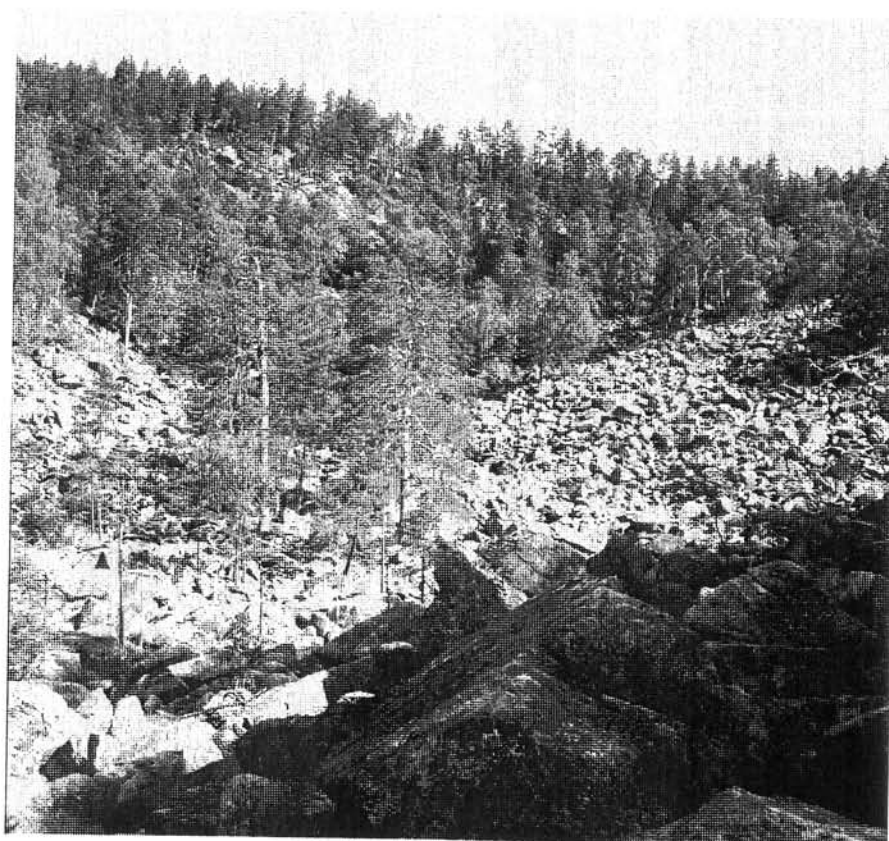
-

Lavar

<i>Bryoria nadvornikiana</i>	violettgå tagellav	Hk 4
<i>Collema subnigrescens</i>	aspgelélav	Hk 4
<i>Collema</i> spp	gelélav	Hk ?
<i>Microcalicium ahlneri</i>	kortskäftad ärgspik	Hk 4
<i>Phaeocalicium</i> spp	kvistspikar	Hk 4

Fauna

<i>Bubo bubo</i>	berguv	Hk 2
<i>Canis lupus</i>	varg	Hk 1
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	Hk 4
<i>Lynx lynx</i>	lodjur	Hk 2
<i>Pandion haliaetus</i>	fiskgjuse	Hk 4
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett	Hk 4
<i>Tetrao urogallus</i>	tjäder	Hk 4

Blockbranten vid Salboknös.

Gettryggsområdet

(N - Stora Dragtjärnen. Lst Naturv. övers. 1984)

(Gettryggsravinen och Vitmosstjärnen. Översiktl. naturv. inv. Ljusnarsb. kommun 1995)

Typ: **Småkuperad barrskog med
flera olika naturvärdesinslag**
Areal: **ca 30 ha**
Ålder: **0 - 170 år**

Inledning

Under två dagar, en i augusti och en i september, har jag utfört en översiktlig inventering och avgränsning av de två nyckelbiotoperna Gettryggsravinen och Vitmosstjärnen. Då de två objekten ligger intill varandra och endast är åtskilda av en mindre skogsbilväg har jag i denna inventering sammanfogat de bägge områdena till ett, detta för att de två områdena vid ett eventuellt framtida skydd är lämpliga att skydda tillsammans. Syftet med denna inventering har varit att avgränsa och beskriva området med inriktning på ett eventuellt framtida skydd i naturreservatsform. Arbetet har genomförts på uppdrag av Länsstyrelsens naturenhet i Örebro.

Tidigare utförda inventeringar och värderingar.

Området är tidigare beskrivet i den kommuninventering som gjordes under 1970-talet (Ursberg, K.). Området kallas i denna för "blockdal norr om Stora Dragtjärnen" vilket är samma område som Gettryggsravinen i min beskrivning. Området Vitmosstjärnen omnämns dock inte. Blockdalen beskrivs i Ursbergs inventering som "en gammal och urskogsartad mossig granskog i en blockig ravin" den anses i värderingen att vara av en "värdefull vildmarkskaraktär" och klassades av Länsstyrelsen som ett kommunintresse = klass 2, dvs utan motsvarighet i kommunen. Vidare finns området med i Länsstyrelsens naturvårdsöversikt (1984).

Denna är en sammanställning av de 70-talsinventeringar som gjordes i länet, varför beskrivningen är den samma som Ursbergs. I övrigt är området inventerat av mig 1995 och finns med i den översiktliga naturvärdesinventeringen över Ljusnarsbergs kommun. Jonas Kling utförde även en mindre nyckelbiotopsinventering i området under 1994 i Skogsvårdsstyrelsens regi.

Översiktlig beskrivning av Gettryggsområdet

De bägge delområden som utgör Gettryggsområdet består i huvudsak av två blockraviner med ett berg väster om ravinen (gäller för båda två). Den södra blockravinen med omgivning är den sk Gettryggsravinen, den norra kan vi kalla för Vitmossravinen. I det södra området är skogen betydligt äldre och mer en renodlad granskog med inslag av tall och asp - grov och gammal sådan. På berget strax väster om Gettryggsravinen växer även en gammal hällmarkstallskog.

I den norra delen av området finns en mindre blockravin som i både sydväst och nordöst angränsas av sumpskog/myr. I denna ravin är skogen ej så gammal som i den södra, med undantag av enskilda träd (enstaka 170-åriga granar). I denna del är även lövinslaget större med både björk, asp, sälg och rönn representerade. De mäktiga och stora blocken är dock liknande i bägge delområdena. Berget väster om den norra ravinen består till största delen av en lövgallrad granskog, i sluttningarna mot ravinen och vitmosstjärnen är dock skogen orörd och bitvis av lövbrännetyp. Den sammanlagda arealen är för hela det avgränsade området ca 30 ha.

Delområdesbeskrivningar

Då tiden för dessa inventeringar var mycket begränsad har jag gjort en kompromiss när det gäller delområdesbeskrivningarna. Dessa är till stor del de samma som finns i den översiktliga naturvärdesinventeringen för Ljusnarsbergs kommun med undantag för sammanslagningen av objekten.

1. Getryggsravinen

Typ: **urskogsartat barrskog med aspinslag, blockrik ravin, gransumpskog & hållmarkstallskog.**
Ö.Ålder: **170 år (gran)**

Områdesbeskrivning

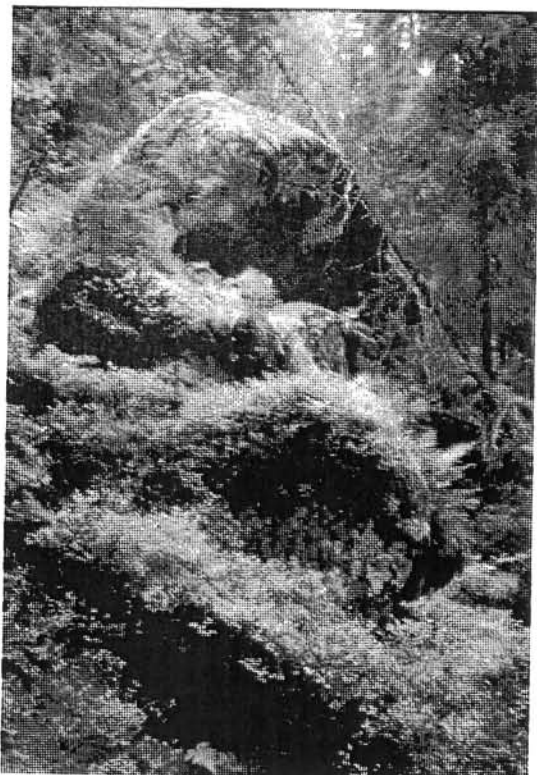
Bitvis urskogsartad barrnaturskog med rikligt inslag av grova gamla aspar. Övre åldern på gran i området är 170 år. I områdets mittersta del löper en ca 250 m lång blockrik dalgång/ ravin, där de enorma mossklädda stenblocken ligger i ravinens botten.

I ravinens botten är mosstäcket utbrett på både stenblock och träd.

Området ger ett intryck av uråldrig gammelskog då det är relativt skuggigt och fuktigt nere i sänkan. Flera granar är draperade av hänglavar och ett exemplar av garnlav är uppskattningsvis närmare 50 cm lång. Enstaka äldre spår av både brand och plockhuggning finns i biotopens södra del, ffa en bit upp i branterna, men biotopen bör kanske ändå klassas som en mer brandrefugial miljö, d.v.s. att skogen i denna ravin troligen inte brunnit lika frekvent som omgivande skogsbiotoper. I väster angränsas ravinen av ett berg som i NV delvis har blivit avverkat, ovanpå berget växer en flerskiktad hållmarkstallskog med inslag av senvuxna granar, i västslutningen på berget övergår skogen i en blåbärsgranskog som bitvis är plockhuggen.

Öster om ravinen står en luckig och varierande barrskog med inslag av gamla och grova aspar, i SÖ blir terrängen återigen blockrik och småkuperad. Flera sänkor finns i denna del och området sluttar brant mot ett hygge i öst och nordöst. Områdets nordvästra del utgörs av den skog som står på åsen öster om Getryggs mossen, denna avslutas i norr av en östvärd blockbrant och en lång och flack norrsluttning ned mot Getryggs mossens nordöstra del.

I området finns tydliga spår av ett par loyngelplatser/tillhåll, (vid blocket på bilden till vänster), och vid inventeringstillfället i september 1996 stöttes en berggub nere i blockravinen. Som kuriosas kan nämnas att vissa kärlväxter i denna ravin är av extrem storlek, bl.a. finns en blåbärsbuske i ravin, intill den östvända branten i södra delen, som mättes till 70 cm i höjd, stammen på blåbärsriset är ngt grövre än en pennas grovlek. Även extremt stora exemplar av skogsstjärna finns intill ett par block i ravin.

2. Vitmosstjärnen

Typ: **naturskogsartad lövrik barrskog & lövbränna i öst/syd-östbrant, blockrik ravin, sumpskog, skogsbäck.**

Ålder: **ca 100 år**

Ö.Ålder: **170 år**

Områdesbeskrivning

Blockig ravin mynnande i mosse. I södra delen av området, väst och norr om Vitmosstjärnen, finns en mindre lövbränna (se bilden nedan). Skogen i och ovanför ravin består av naturskogsartad barrskog med rikligt inslag av löv; björk, asp, sälg och rönn, varav flera är döende

eller döda. Området är i norr svårframkomligt p.g.a. de stora blockansamlingarna.

På nordöstsidan av två stora block i områdets norra del finns mycket rikligt av den sällsynta laven; norsk näverlav (*Platismatia norvegica*) Hk 2. Mycket talar för att detta fynd är en av de hittills rikligast kända förekomsten av denna art i Länet. Bara 10 m väster om blocken finns

ett par år gammalt hygge/ ungskogsfall! Tillgången på död ved är bitvis god i området och i lövbrännan finns ett par brandstubbar av grova tallar. I denna del sågs under inventeringstillfället 1995 en gråspett, stillasittande högt uppe i en asp under flera minuter, vid inventeringen 1996 sågs även gråspett, denna gång i områdets NÖ kant. Även en ensam hanne av tretåig hackspett uppehöll sig i området 1995. Biotopens norra halva består till stora delar av tekniskt impediment. Spår av plockhuggning finns. Skogens ålder i området är varierande, övre ålder på gran i norra delen är ca 130 - 170 år. I södra delen ca 100 år.

Signalarter i område 1 & 2

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
<i>Antrodia crustulina</i>	sprickporing	rr	3	2	på en gränslåga (barklös) i övre delen av Gettryggsområdets västbrant.
<i>Antrodia pulvinascens</i>	veckticka	rr	3	4	på en asplåga, och på döende asp i södra delen av Gettryggsdelen.
<i>Inonotus rheades</i>	rävticka	ma	2	-	mkt rikligt på asphögstubbe och asplåga i Gettryggsomr, enstaka spridd i Vitmossområdet.
<i>Phellinus viticola</i>	vedticka	ma	2(1)	-	Sporadiskt på gränslåga - hela området.

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
<i>Alectoria sarmentosa</i>	garnlav	ta	3	-	på gran - sparsamt till rikligt i hela området, ett ex ca 50 cm långt. Fertilt ex i södra delen av Gettryggsravinen.
<i>Bryoria bicolor</i>	broktagel	r	3	4	bitvis rikligt på lodytor i östbrantens norra övre delar-Gettryggsravinen.
<i>Bryoria furcellata</i>	nästlav	ta	2	-	på gran och tall, spridd i hela området.
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	violettgå tagellav	rr	3	4	ett fynd, på grankvist i Gettryggsravinsens östra del.
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	gul nål-lav	r	1(2)	-	på en granbas och mkt rikligt på björk-högstubbar - Gettryggsravinen.
<i>Chaenotheca gracillima</i>	brunbudrad nål-lav	rr	3	4	mkt sparsamt på björkhögstubbe i norra delen av Gettryggsravinen.
<i>Chaenotheca stemonea</i>	luddnål	r	(1)	-	på gran i bägge ravinerna.
<i>Hypogymnia vittata</i>	skuggblåslav	ta	3	-	rikligt på lodyta, block och björk, i östbranten - Gettryggsravinen, samt på flera block i norra delen av Vitmossravin
<i>Icmadophila ericetorum</i>	vitmosslav	0	2	-	på gränslåga i norra delen av Gettryggsravinen.
<i>Lecanactis abietina</i>	gammelgranslav	rr	1(3)	-	på basen av gran i Gettryggsravinen.
<i>Lobaria pulmonaria</i>	lunglav	ma	3	-	på sex aspar i Gettryggsravinen.
<i>Nephroma arcticum</i>	norrlandslav	rr	3	-	på mossor i blockansamling mitt i Gettryggsravinen
<i>Nephroma parile</i>	bårdlav	rr	3	-	sparsamt på asp & sälg - bägge omr.
<i>Parmeliella triptophylla</i>	korallblylav	ma	3	-	spridd - på asp i hela området.
<i>Peltigera spp</i>	filtlavar	0	-	-	bitvis rikligt i ravinerna.
<i>Phaeocalicium sp</i>	kvistspik	0	3	4	på nedfallna aspgrenar - där sådana finns.
<i>Platismatia norvegica</i>	norsk näverlav	r	3	2	på två block, mkt rikligt på det ena endast två ex på det andra, i Vitmossravinen.
<i>Sphaeophorus globosus</i>	koralllav	ma	3	-	på lodyta och björk i Gettryggsravinen.
<i>Usnea spp</i>	skägglavar	ta	(3)	-	bitvis mycket rikligt.

Kärlväxter

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Goodyera repens	knärot	rr	2	-	Rikligt vid sten i östra halvan.
Trientalis europaea	skogstjärna	ta	-	-	mkt stora och kraftiga ex i ravinen.

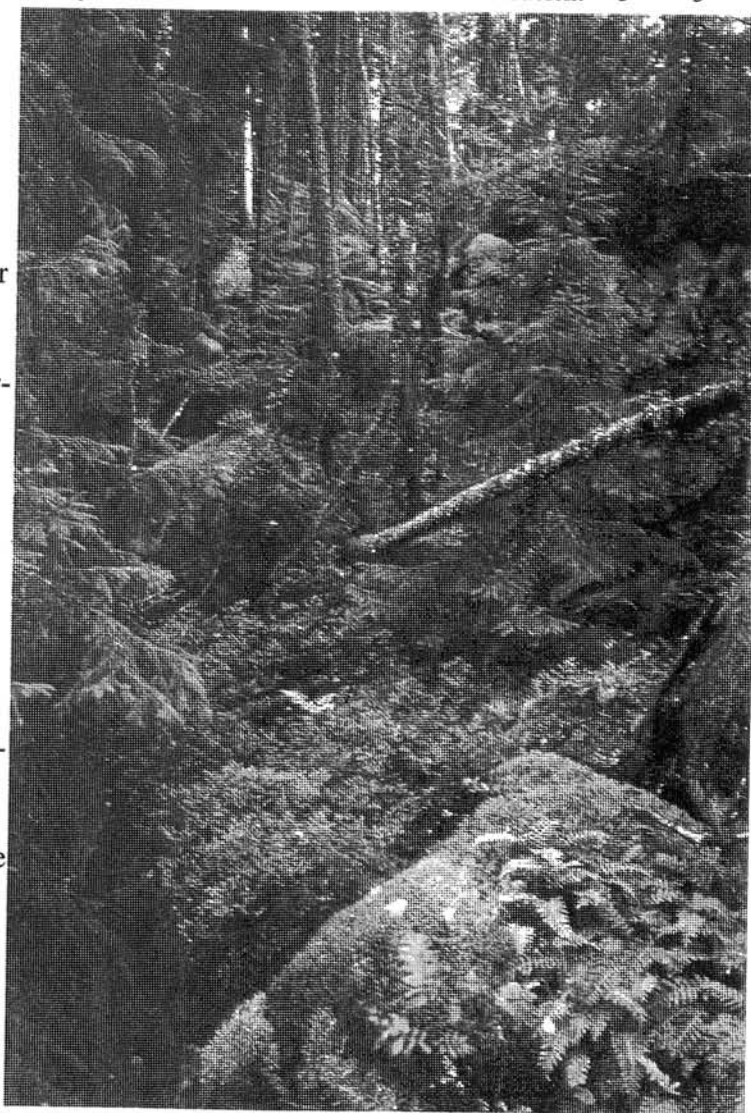
Fauna

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk
Bubo bubo	berguv	ensam fågel stöttes i Gettryggsravinen 1996-09-13	3	2
Dryocopus martius	spillkråka	spår av födosök	3	4
Lynx lynx	lodjur	Spår vintern 1993. 95 & 96	3	2
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	syn observation 1995 & hackringar	3	4
Picus canus	gråspett	synobservation både 1995 & 96 - Vitmossdelen.	3	3

Sammanfattning

De båda områdena är tillsammans ett tänkbart naturreservatsobjekt, men om de skall skyddas separat är kanske ett biotopskydd enligt Skogsvårdsstyrelsens inriktning mera riktigt. Biologiskt är naturvärdena höga i området, och precis som i andra skyddsvärda objekt i mindre format, är det även i detta en ansamling av flera olika skogsmiljöer/biotoper inom ett mindre begränsat område som utgör skyddsvärdet.

Här finns den brandrefugiala naturtypen representerad i de bägge ravinerna, samtidigt som en lövbränna har uppstått i närheten av dessa vid Vitmossbergets östsluttning. Vidare finns även den rena hällmarkstallskogen som inslag på Gettryggsberget. Områdets läge, topografi och variationsrikedom gör även i detta fall, precis som vid Salboknös, att det är tillflyktsort och tillhåll för bl.a. lodjur och berguv. Vid vitmossberget låg även det senast kända björnidet i kommunen. allt detta tillsammans med de andra rödlistade arterna gör området till ett självklart skyddsobjekt, i vilken form detta sedan görs är däremot mindre viktigt.

Övre västra delen av blockravinen norr om Vitmossberget

Rödlistade arter noterade i området fram till 1996-09

Svampar

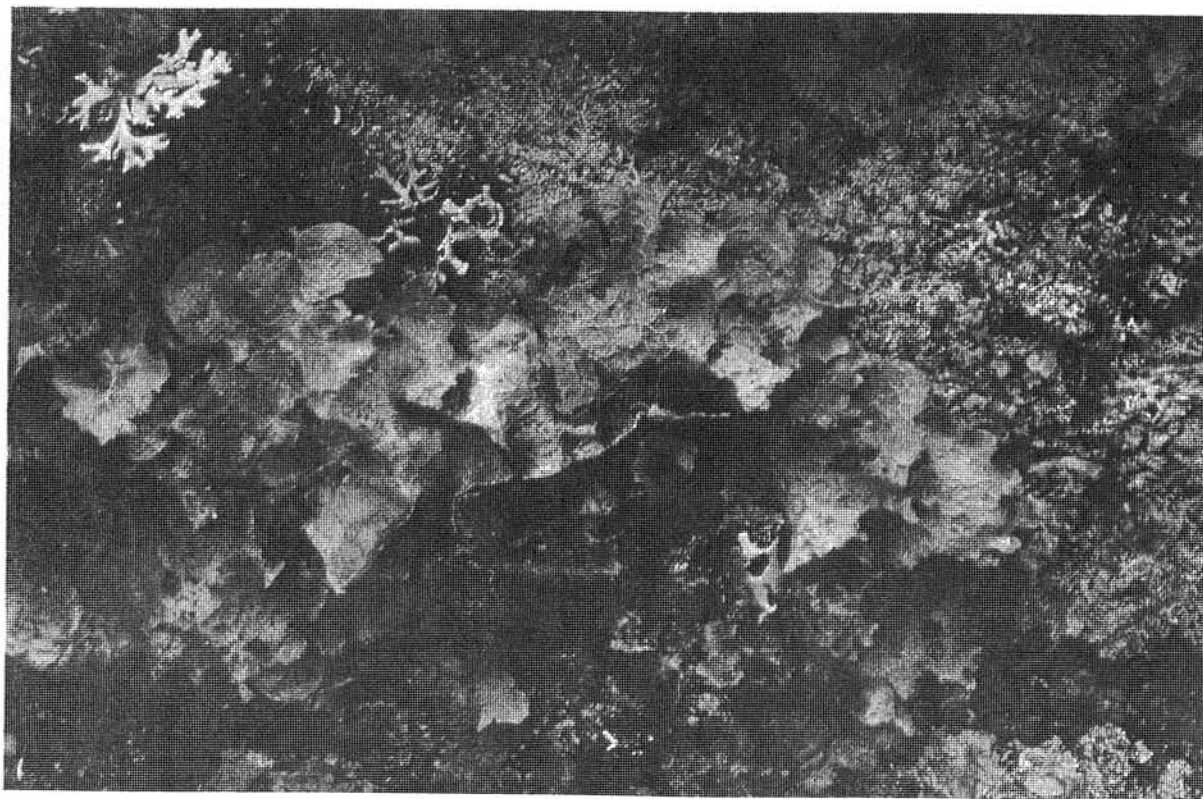
<i>Antrodia crustulina</i>	sprickporing	Hk 2
<i>Antrodia pulvinascens</i>	veckticka	Hk 4

Lavar

<i>Bryoria bicolor</i>	broktagel	Hk 4
<i>Bryoria nadvornikiana</i>	violettgå tagellav	Hk 4
<i>Chaenotheca gracillima</i>	brunbudrad nål-lav	Hk 4
<i>Phaeocalicium</i> sp	kvistspik	Hk 4
<i>Platismatia norvegica</i>	norsk näverlav	Hk 2

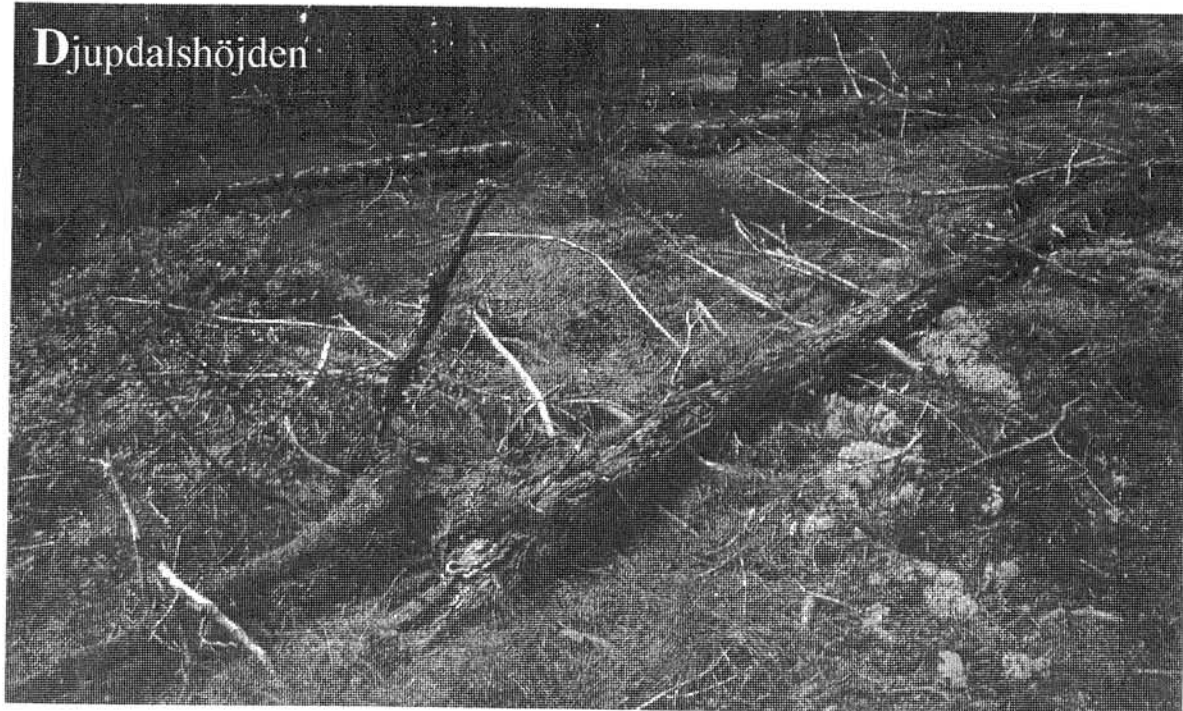
Fauna

<i>Bubo bubo</i>	berguv	Hk 2
<i>Dryocopus martius</i>	spillkråka	Hk 4
<i>Lynx lynx</i>	lodjur	Hk 2
<i>Picoides tridactylus</i>	tretåig hackspett	Hk 4
<i>Picus canus</i>	gråspett	Hk 3

Norsk näverlav på stenblock i nordvästra delen av området Vitmossberget

Djupdalshöjden

Typ: **Barrskogsområde/ vildmarksområde i
höjdläge med stora naturskogsinslag**
Areal: **ca 420 ha**
Ålder: **0 - 180 år (?)**

Inledning

Det fortfarande stora och sammanhängande barrskogsområdet Djupdalshöjden i norra delen av Ljusnarsbergs kommun, skulle under denna sommar ha inventerats av mig med inriktning på att göra en prickkarta av de rödlistade arternas förekomst i området. Detta har tyvärr ej varit möjligt att genomföra p.g.a. att den tid som i förhand avsattes för ett flertal inventeringar under en sommarmånad, ej har räckt till för att täcka in mer än ett av de tilltänkta reservatsobjekten i Ljusnarsbergs kommun ordentligt (Salboknösområdet). Jag har dock använt en hel dag per område för att göra en kortare sammanfattning om dessa, detta är en av dem. För att göra en heltäckande hot- och signalartskartering, samt en ordentlig avgränsning av ett område i Djupdalshöjdens storlek, är en tidsåtgång på en månad mer realistisk för att hinna med både fältarbete och sammanställningar, därför bör här påpekas att området Djupdalshöjden fortfarande bara är mycket översiktligt "genomsprunget" och bör inventeras noggrannare. Här finns med största säkerhet fler värden och signalarter att hitta.

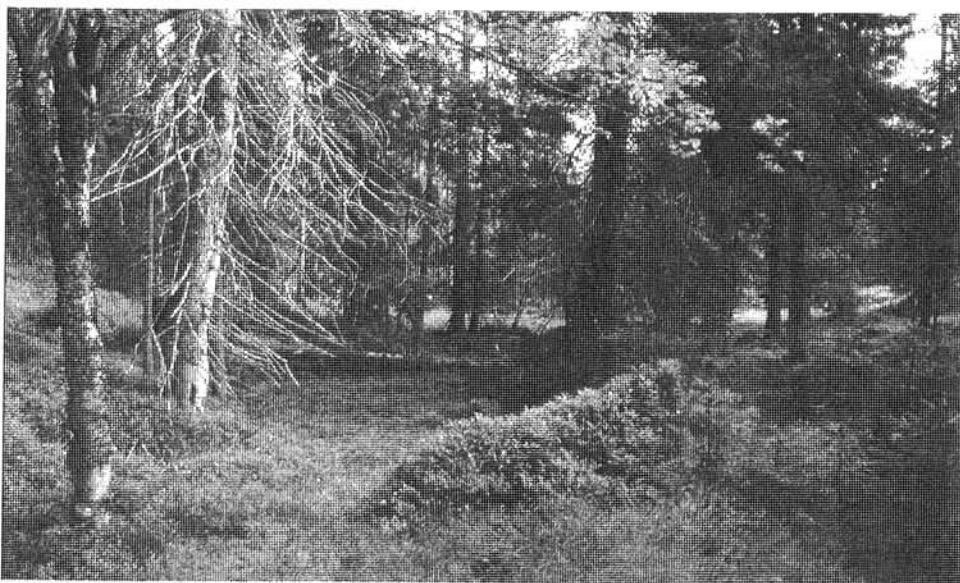
Tidigare inventeringar och värderingar

Djupdalshöjden omnämns i Länsstyrelsens kommuninventering samt i naturvårdsöversikten som ett av de större sammanhängande vildmarksområdena, den tidigare förekomsten av dalripa samt att området är det högst belägna i kommunen uppges även. Det klassades i dessa inventeringar som ett klass tre område, vilket innebär ett område av kommunintresse, utan motsvarighet i kommunen. Området var fortfarande i början av 80-talet ca 860 ha stort, men är idag endast en tredjedel av detta. I Ljusnarsbergs kommuns översiktliga naturinventering (underutvecklad 1995) anses området vara ett av de absolut värdefullaste i kommunen, och kanske även i länet?

Översiktlig beskrivning av Djupdalshöjden

Med området Djupdalshöjden menas i denna inventering de bägge bergshättorna Hällmarks-
höjden och Djupdalshöjden, samt dalgången mellan dessa. Hela denna sammanhängande
skogsyta är ca 420 ha stor (här är vissa ungskogar och mindre hyggen medräknade). Skogarna
i detta område är av varierande kvalité och typ, här finns allt från kulturpräglade skogar till
rena naturskogsmiljöer. Huvuddelen av bestånden utgörs av barrskog med gran som domine-
rande trädslag, enstaka lövinslag finns och det vanligast förekommande lövträdet är vårtbjörk.
I området runtomkring de gamla torplämningarna i öster finns ett större inslag av löv, bl. a
finns här flera gamla sälgar och rönnar samt enstaka asp. I övrigt är även björken det domine-
rande lövträdslaget här.

Boniteten i området varierar från rena impedimentmarker till relativt högproducerande skogs-
mark med i flera fall rörligt markvatten. En mosaik av mossar och myrdrag samt soligena
kärr finns i området, och mellan dessa en småkuperad terräng i vilken man finner både grunda
raviner och små bergknallar varav flera är helt bevuxna med flerskiktad barrskog, där gräs
bitvis dominerar markskiktet tillsammans med blåbärsris och mossmattor.

*Surdrag öster om
Hjortebärs-
mossen där en
underjordisk
bäck rinner fram.*

Granlåga med Stjärntagging, Djupdalshöjden.

Åldern på de äldre skogsbestånden varierar na-
turligtvis, men är i stort sett över 100 år, förut-
om i de delar som angränsar de gamla torpstäl-
lena. Den äldsta skogen finns i området runt
Hjortebärs-mossen och på berget öster om den.
Här uppmättes en övre ålder på ca 170 år
på flera granar. Förekomsten av tallticka (*Phel-
linus pini*) i området påvisar även att vissa tal-
lar är av en äldre årgång. Endast en tall ålders-
bestämde, denna var 140 år.

Tillgången på död ved av både barr- och lövträd (där dessa finns) i olika nedbrytningsstadier
och dimensioner är god. Detta har resulterat i en riklig förekomst av saprofytiska vedsvampar
i området. De rödlistade arterna doftskinn (*Cystostereum murraii*) och stjärntagging (*Astero-
don ferruginosus*) som båda är saprofyter = (nedbrytare på redan döda växter), kan sägas vara
karaktärsarter bland de rödlistade svamparna i området.

Av faunan i området är den tretåiga hackspetten och tjädern två karaktärsarter. Slaguggla, varg och lo förekommer även i området, de två sistnämnda kan man med lite tur se spår efter vintertid.

Flera granar med bohål på 1 till 2 m höjd noterades, dessa härstammar troligtvis från tretåig hackspett som ofta har sitt bohål på detta sätt. På de tre dagar som inventeringen pågick observerades tretåig hackspett vid fem tillfällen - två ggr på Hällmarkshöjden, och tre ggr på Djupdalshöjden. En av de intressantaste observationerna av fåglar under kommuninventeringen 1995 utgjordes dock av en lavskrika som sågs vid tre tillfällen under samma dag. Häckningsmiljön för denna art är dock mindre bra i området, då förekomsten av de hänglavar som lavskrikan använder vid bobygge är minimal. Hänglavsförekomsten i området är bara fläckvis god, då de endast förekommer i de mer sumpartade och glesa skogsbestånden.

En god tjäderstam finns vid Djupdalshöjden.

Vargen tar ibland sina vägar förbi Djupdalshöjden

Signalarter

Svampar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Asterodon ferruginosus	stjärntagging	ma	3	4	på diverse granlågor - spridd i hela området
Caloporus taxicola	blodticka	rr	(3)	-	på en hängande granlåga i östra delen - denna art finns i södra Sverige på tall och i norra på gran.
Cystostereum murraili	doftskinn	ma	3	4	på krokiga eller toppskadade granar, spridd i östra halvan av omr.
Hydnellum ferrugineum	dropptaggsvamp	ma	3	-	på marken i de mer talldominerade biotoperna
Hydnellum suaveolens	dofttaggsvamp	r	3	-	På marken i en fuktig ravinsänka
Leptoporus mollis	kött-ticka	r	2(3)	-	enstaka fynd på granlåga
Oligoporus fragilis	blödticka	r	(3)	-	på granlåga i norrsluttning - N Hjortebärs mossen
Oxyporus corticola	barkticka	r	3	-	på en asplåga vid gammal inägotomt
Phellinus chrysoloma	granticka	r	2(3)	-	Två fynd, på döende gran och granlåga
Phellinus ferrugineofuscus	ullticka	ma	3	4	sex fynd, två 1995 & fyra 1996 - spridd.
Phellinus nigrolimitatus	gränsticka	r	3	4	två fynd på granlåga

Phellinus pini	tallticka	r	3	-	på gammal tall intill Hjortebärs- mossen samt på tall i östra delen
Phellinus viticola	vedticka	ta	2(1)	-	på diverse granlågor och döende granar

Lavar

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Alectoria sarmentosa	garnlav	r	3	-	enstaka - spridd i hela området
Bryoria bicolor	broktagel	r	3	4	mkt sparsamt på lodyta NV Hjortebärs-mossen
Bryoria furcellata	nästlav	r	2	-	enstaka på gran och tall - spridd i hela omr
Bryoria nadvornikiana	violettgå tagellav	r	3	4	på grankvist - enstaka fynd spridda i hela omr
Calicium parvum	liten spiklav	rr	3	-	på tallbark i östra delen
Chaenotheca chlorella	kornig nål-lav	r	3	4	på granhögstubbe Ö-Hällmarksh.
Chaenotheca gracillima	brunpudrad nål- lav	r	3	4	på björkhögstubbar ff a Ö-del av Hällmarkshöjden
Hypogymnia vittata	skuggblåslav	r	3	-	på lodyta NV Hjortebärs-mossen
Icmadophila ericetorum	vitmoss-lav	0	2	-	på låga av brandtallhögstubbe
Lecanactis abietina	gammelgranslav	r	1(3)	-	på granbas
Microcalicium ahlneri	kortskaftad ärg- spik	ma	3	4	på tortallar - spridd
Nephroma bellum	stuplav	rr	3	-	på gammal sälk vid igenväxt torpinäga i östra delen
Nephroma parile	bårdlav	r	3	-	på sälk och rönn
Parmeliella triptophylla	korallblylav	r	3	-	mkt sparsamt på asp
Usnea spp	skägglavar	ma	(3)	-	rikligt i sumpskogsbestånd i västsluttningen

Kärlväxter

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk	Substrat:
Goodyera repens	knärot	r	2	-	två fynd i ravinen Ö Hjortebärs- mossen, samt i NÖ sluttningen av Djupdalshöjden
Pyrola minor	klotpyrola	ta	-	-	i blåbärsgranskogen - spridd

Fauna

Vetenskapligt Namn:	Svenskt Namn:	Fk	Sv	Hk
Aegolius funereus	pärluggla	häckning förekommer	-	-
Bonasia bonasia	järpe	synobs. 1995-09-27	3	-
Canis lupus	varg	spår förekommer vintertid	?	1
Dryocopus martius	spillkråka	hördes i biotopen & synobs 1996-09-04	3	4
Glaucidium passerinum	sparvuggla	häckning förekommer	-	-
Lynx lynx	lodjur	spår förekommer vintertid	3	2
Nucifraga macrorhynchos	smalnäbbad nöt- kråka	synobs 1995-09-26	?	4

Perisoreus infaustos	lavskrika	synobs 1995-09-26. Ett ex i begränsat omr.	3	-
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	hackringar & trolig häckning, flera observationer	3	4
Strix uralensis	slaguggla	häckning förekommer	?	4
Tetrao urogallus	tjäder	flera synobservationer	3	4

Sammanfattning

Ljusnarsbergs kommuns sista vildmarksområde? Djupdalshöjden (tidigare beskriven i Länsstyrelsens naturvårdsöversikt) är fortfarande idag ett relativt stort och sammanhängande skogsområde. Räknar man bort de hyggen som gjorts innanför vägarna under de sista tio åren har man här en yta om ca 600 ha innanför skogsbilvägarna (enstaka vägar finns dock i områdets södra halva).

Värdet av ett sammanhängande skogsområde i denna storleksklass är idag oerhört stort. I hela Örebro Län finns endast ett fåtal lika stora områden kvar: Tiveden, delar av Kilsbergen, Murstensdalen samt Kindlaområdet. Sett ur ett landskapsperspektiv behövs det även en hållplats för arter i sydnordlig riktning i denna del av länet, och denna i dag fortfarande stora yta utgör även en stor tillgång för arter som kräver större sammanhängande ytor med skog för sin överlevnad. Djupdalshöjden ligger även spridningsmässigt rätt till, mellan Kindlaområdet och de skogsområden som finns kvar i södra delen av Kopparbergs Län. Spridningsvägar som Nittälven och Högforsälven löper förbi området på väst och östsidan. En grundligare inventering bör komma till över området. Innan denna är genomförd bör området ej utsättas för några nya skogliga ingrepp.

Ett stort hopp ställs här till markägaren och myndigheterna att arbeta med att säkerställa dessa värden. Alternativet är förstås att bilda ett naturreservat.

Rödlistade arter noterade i området fram till 1996-09

Svampar

Asterodon ferruginosus	stjärntagging	Hk 4
Cystostereum murrarii	doftskinn	Hk 4
Phellinus ferrugineofuscus	ullticka	Hk 4
Phellinus nigrolimitatus	gränsticka	Hk 4

Lavar

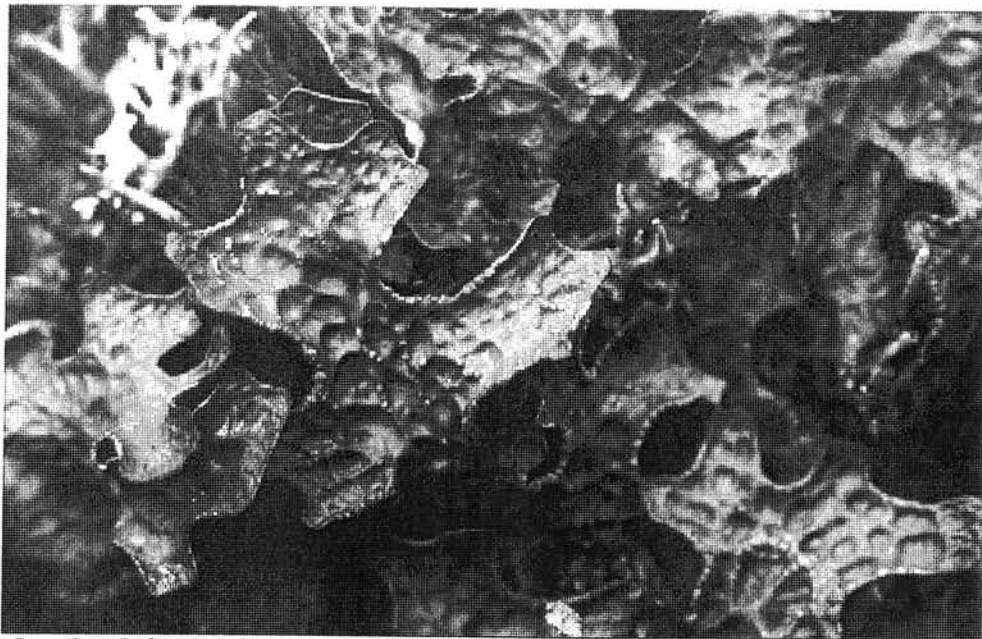
Bryoria bicolor	broktagel	Hk 4
Bryoria nadvornikiana	violettgå tagellav	Hk 4
Chaenotheca chlorella	kornig nållav	Hk 4
Chaenotheca gracillima	brunpudrad nållav	Hk 4
Microcalicium ahlneri	kortskaftad ärgspik	Hk 4

Fauna

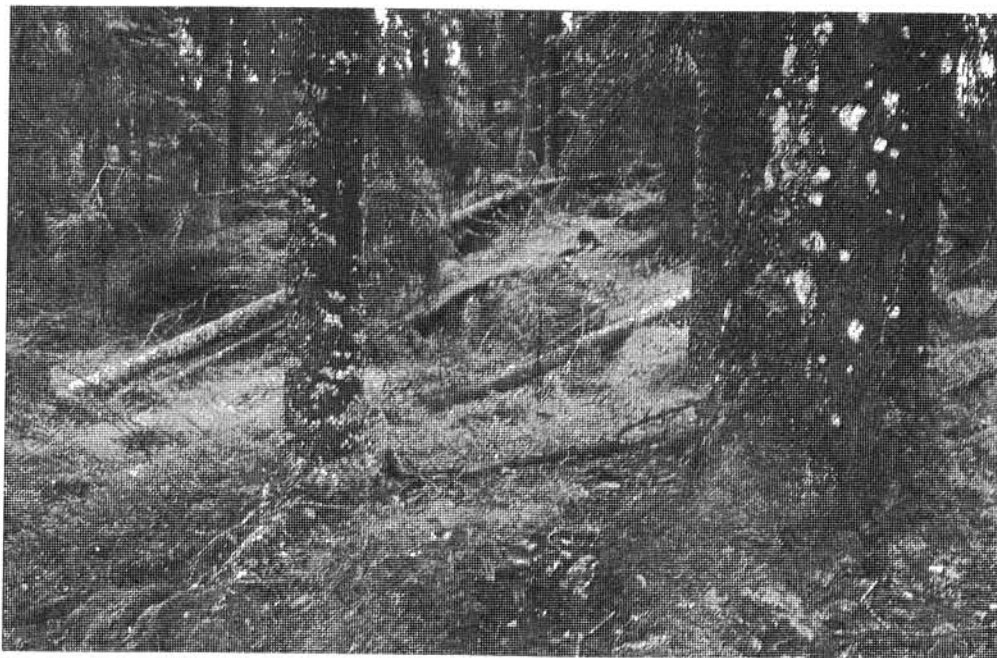
Canis lupus	varg	Hk 1
Dryocopus martius	spillkråka	Hk 4
Lynx lynx	lodjur	Hk 2
Picoides tridactylus	tretåig hackspett	Hk 4
Strix uralensis	slaguggla	Hk 4
Tetrao urogallus	tjäder	Hk 4

Litteraturförteckning

- Ahlen, I. & Tjärnberg, M.** 1992: *ARTFAKTA, Sveriges hotade och sällsynta ryggradsdjur 1992*. Databanken för hotade arter. Faunasektionen. SLU. Box 7002. 750 07 Uppsala.
- Aronsson, M. Hallingbäck, T. & Mattsson, J.-E. (red.)** 1995: *Rödlistade växter i Sverige 1995*. ArtDatabanken. Uppsala.
- Hallingbäck, T.** 1995: *Ekologisk katalog över Lavar*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala. Box 7075. 750 07 Uppsala.
- Hallingbäck, T.** 1994: *Ekologisk katalog över storsvampar*. Databanken för Hotade arter SLU, Uppsala. Box 7075. 750 07 Uppsala.
- Länsstyrelsen i Örebro län.** 1984: *Naturvårdsöversikt Örebro Län*. Länsstyrelsen Örebro län. 701 86 Örebro. Stortorget 22. Publikation 1984:5
- Moberg, R. Thor, G. & Hermansson, JO.** 1995: *Lavar med Svenska namn. Andra upplagan*. Svensk Botanisk Tidskrift, nr 3. 89: 129 - 149. SBF, Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm. Box 50007. 104 05 Stockholm.
- Nitare, J & Norén, M.** 1994: *Signalarter i projekt Nyckelbiotoper Maj 1994*. Stencil Skogsstyrelsen.
- Olofsson, D. m. fl.** 1995: *Rödlistade SVAMPAR i Sverige. Utbredning och frekvens en lägesbeskrivning*. IC SVAMP, Inventeringscentralen för svampar 1995. Box 61 02. 600 06 Norrköping.
- Santesson, R.** 1993: *The lichens and lichenicolous fungi of Sweden and Norway*. Lavkatalog. Btj tryck, Lund. SBT förlaget, Ö. Vallgatan 18, 223 61 Lund.
- Ursberg, K.** 1976: *Översiktlig naturinventering av Ljusnarsbergs kommun*. Länsstyrelsen i Örebro län, Ljusnarsbergs kommun.

Lunglav, *Lobaria pulmonaria*, en karaktärsart i de lövrika barrnatskogarna i Bergslagen.

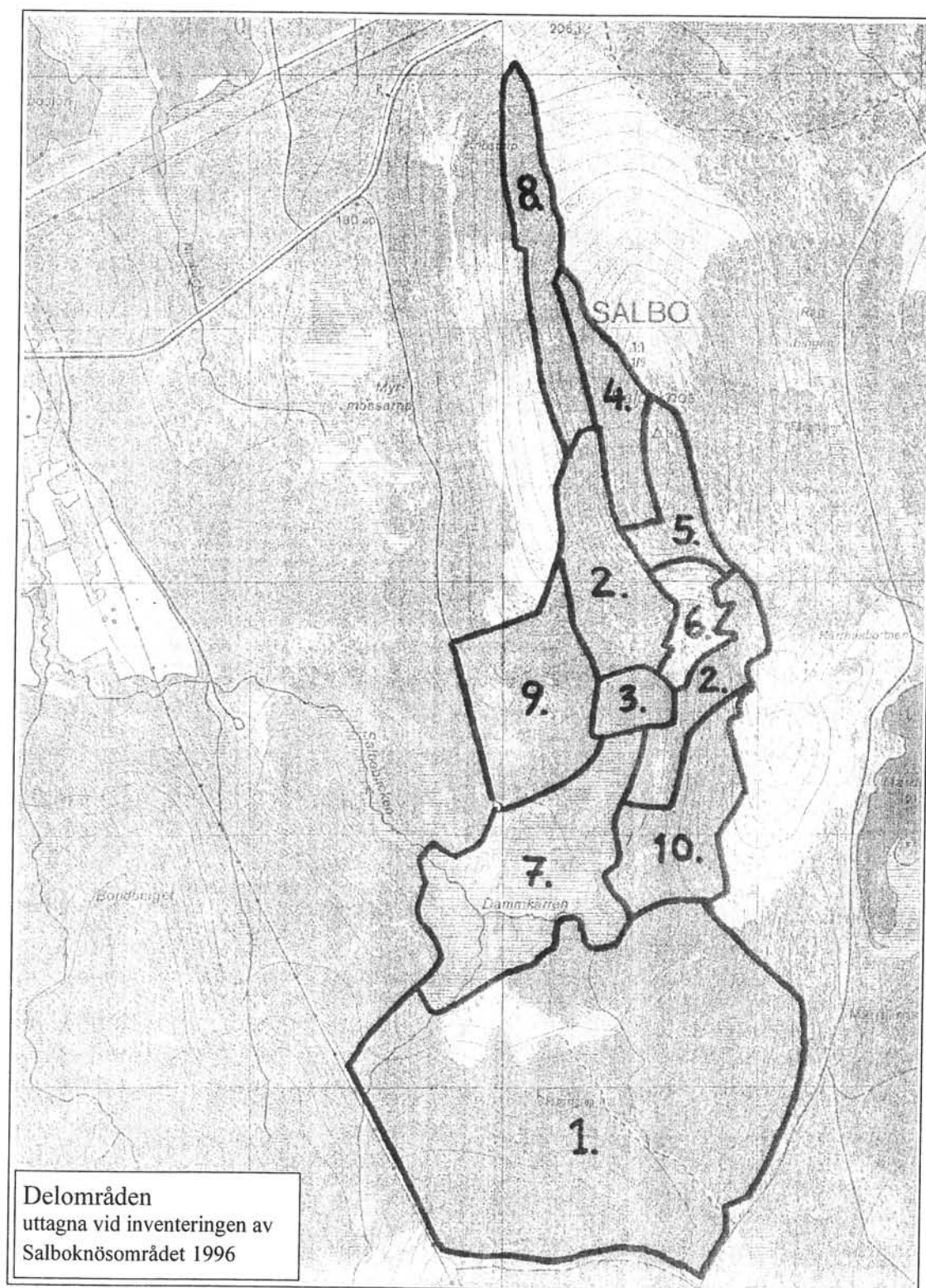
Barrnatskog med inslag av gamla grova aspar med lunglav. Gettryggsområdet

Bilagor

1. Delområdeskarta över Salboområdet
2. Signal och Rödlistade arter i Salboomr. - täckning
3. Delområdeskarta över Gettryggsområdet
4. Signal- och rödlistade arter i Gettryggsomr.- täckning
5. Djupdalshöjden

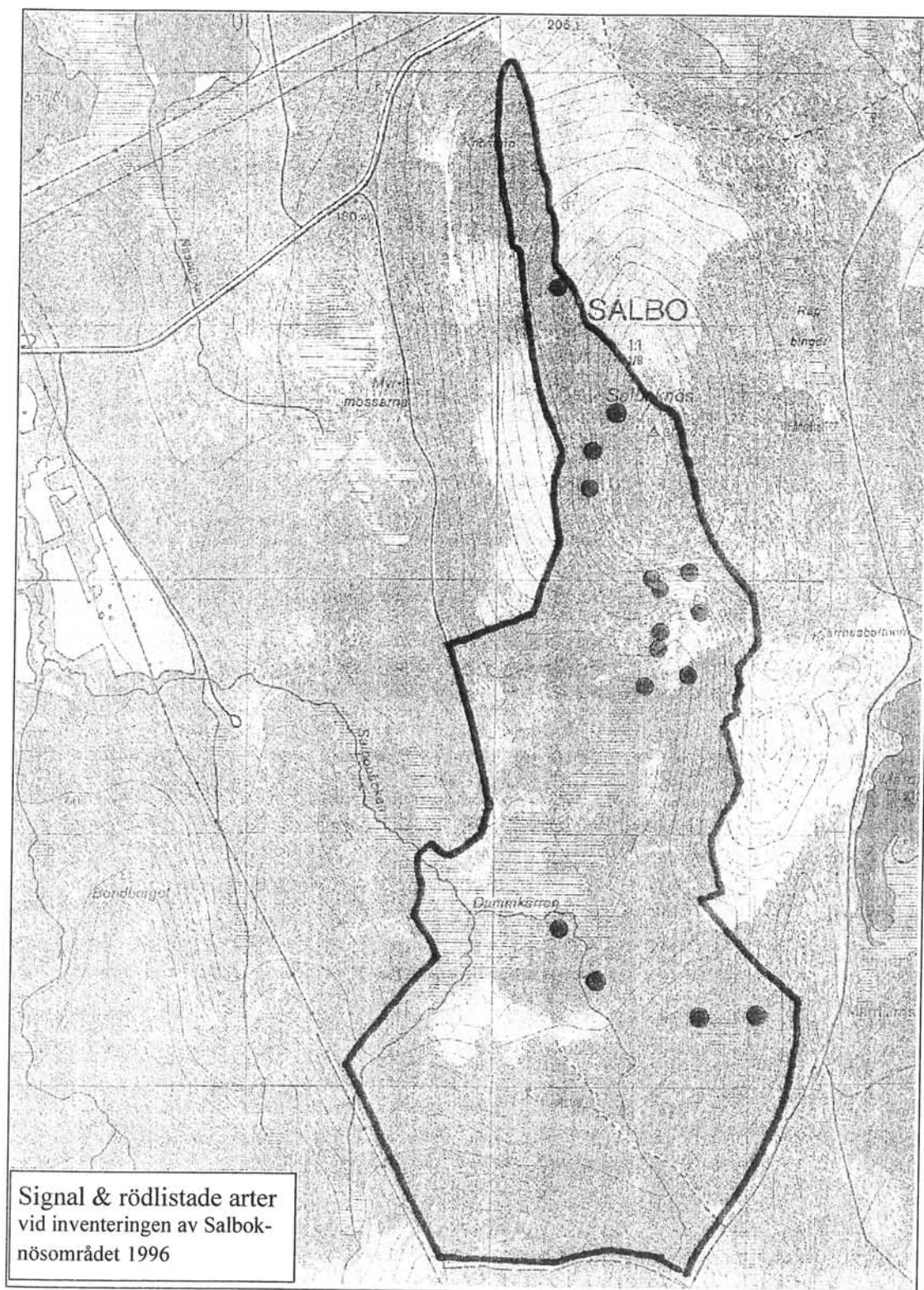
Salboknös

Ekonomiska kartan: Salbofall 11F 6a

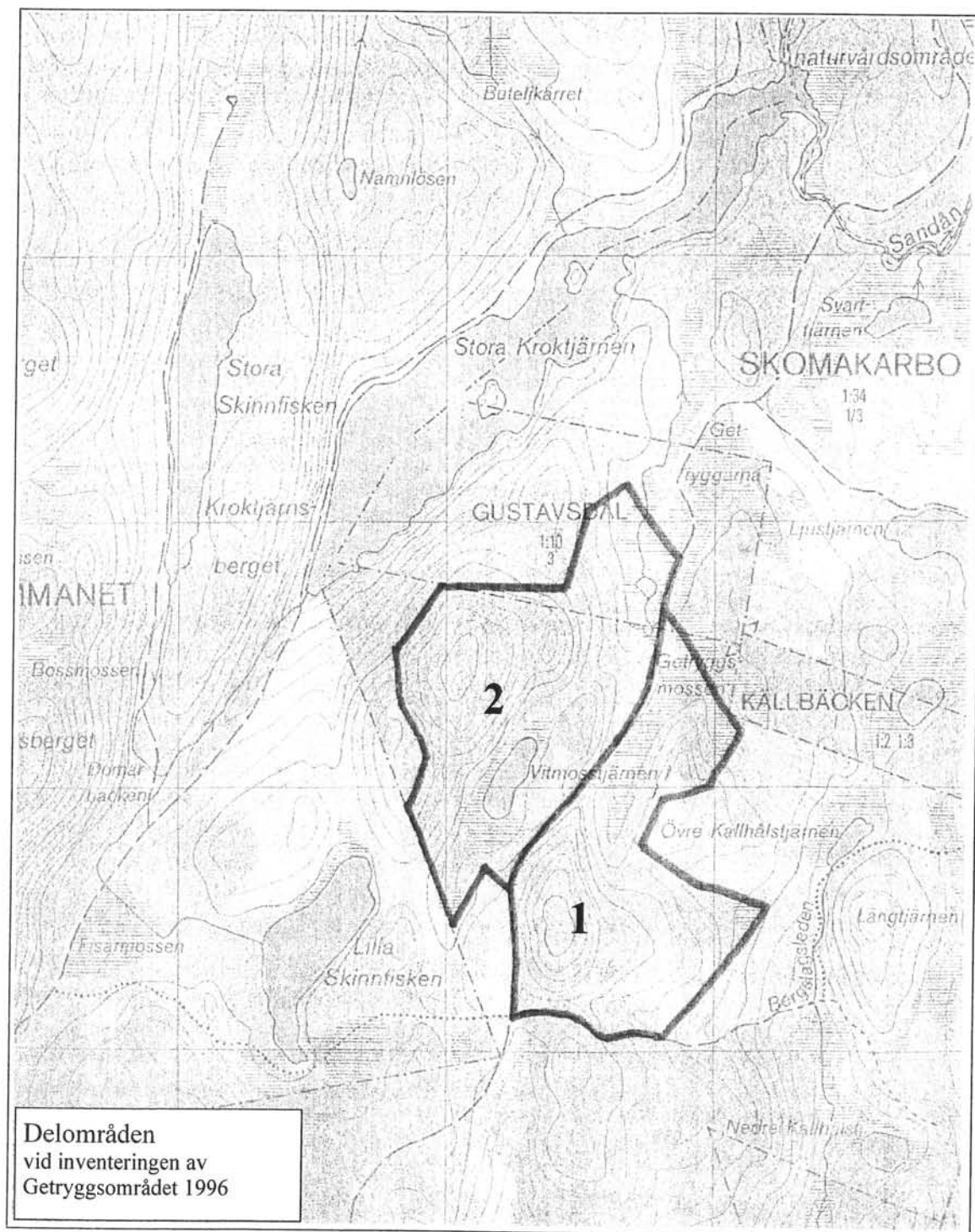
Salboknös

Ekonomiska kartan: Salbofall 11F 6a

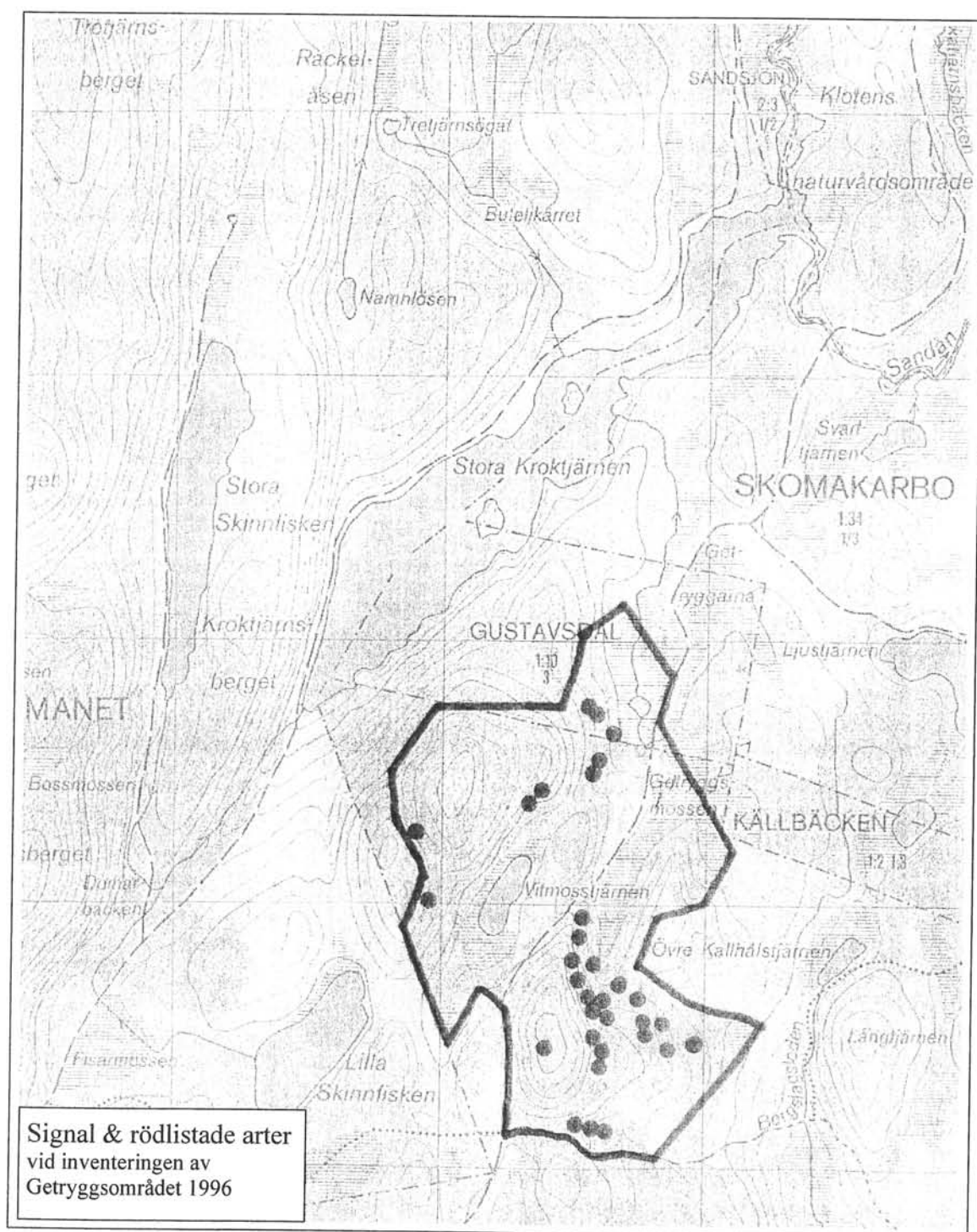
Getryggsområdet

Ekonomiska kartan: Norra Finnfall 11F 8c

Getryggsområdet

Ekonomiska kartan: Norra Finnfall 11F 8c

Djupdalshöjden

Ekonomska kartan: Pingsttorp 12E 1j. Stora Kumlan 12E 0j. Yxsjöberg 12E 1j. Älvhöjden 12E 0i

